

UCHWAŁA Nr 7/2023
Komisji Zarządzającej
Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych
z dnia 03 sierpnia 2023 r.
w sprawie przyjęcia Strategii promocji dla branży rynku zbóż i
przetworów zbożowych na rok 2024

Działając na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1496), w związku z § 1 pkt 6 Regulaminu Komisji Zarządzającej Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych, stanowiącego załącznik do uchwały nr 26/2021 Komisji Zarządzającej Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych z dnia 01 lipca 2021 r. uchwała się, co następuje:

§ 1

Komisja Zarządzająca Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych **postanawia przyjąć opracowaną przez Komisję Zarządzającą Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych** Strategię promocji dla branży rynku zbóż i przetworów zbożowych na rok 2024.

§ 2

Strategia promocji dla branży rynku zbóż i przetworów zbożowych na rok 2024 stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie w dniu podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY KOMISJI/ ZASTĘPCA PRZEWODNICZĄCEGO		SEKRETARZ KOMISJI
--	--	-------------------

Strategia promocji dla branży rynku zbóż i przetworów zbożowych na rok 2024

I Aktualny stan branży w Polsce z uwzględnieniem działań podjętych do tej pory w celu poprawy sytuacji branży

1.1. Produkcja – stan aktualny i tendencje

Uprawa zbóż jest podstawową działalnością rolniczą w Polsce, zboża należą do podstawowej grupy roślin uprawnych w naszym kraju.

Z danych GUS¹ wynika, że powierzchnia zasiewów w 2023 r. zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wzrosła o 0,4% w porównaniu z zasiewami z 2022 r. i wyniosła ok. 5,9 mln ha. Według wstępnych szacunków przewiduje się zmniejszenie powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku ogółem o około 3,6%. Straty zimowe i wiosenne w powierzchni zasiewów zbóż ozimych były niewielkie i wynosiły dla: mieszanek zbożowych ozimych ok. 0,2% i jęczmienia ozimego ok. 0,1%. Na plantacjach pszenicy ozimej, żyta i pszenżyta ozimego straty zimowe wyniosły poniżej 0,1%.

Powierzchnię ozimych zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oceniono na około 4,5 mln ha, tj. o około 0,3% mniej niż wynosiła powierzchnia zasiewów w poprzednim sezonie wegetacyjnym, w tym:

- pszenicy ozimej blisko 2,3 mln ha,
- żyta ok. 0,7 mln ha,
- pszenżyta ozimego ok. 1,2 mln ha,
- jęczmienia ozimego ponad 0,3 mln ha,

Wstępnie szacuje się, że jarych zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi zasiano około 1,4 mln ha, tj. o ok. 2,8% więcej niż wynosiła powierzchnia zasiewów w roku ubiegłym, z tego:

- pszenicy jarej ok. 0,2 mln ha,
- jęczmienia jarego ok. 0,4 mln ha,
- owsa ok. 0,5 mln ha,
- pszenżyta jarego ok. 0,1 mln ha,
- mieszanek zbożowych jarych ok. 0,3 mln ha.

Głównymi odbiorcami ziarna zbóż od producentów rolnych są firmy produkujące pasze oraz firmy zajmujące się przetwórstwem na cele konsumpcyjne stanowiące tzw. ogniwo przetwórstwa pierwotnego. Mniejszymi odbiorcami ziarna zbóż są firmy zajmujące się przechowywaniem i handlowym obrotem tego surowca.

1 GUS, Wiosenna ocena stanu upraw rolnych i ogrodnich w 2023 roku, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/uprawy-rolne-i-ogrodnicze/wiosenna-ocena-stanu-upraw-rolnych-i-ogrodnich-w-2023-roku,10,20.html?contrast=yellow-black>

Firmy zajmujące się wtórnym przetwórstwem zbóż to firmy które wykorzystują do swojej działalności produkty pochodzące z pierwotnego przetwórstwa stanowiące w ich produkcji surowiec. Zarówno przedsiębiorstwa przetwórstwa pierwotnego jak i wtórnego zbywają również swoje produkty w handlu hurtowym i detalicznym. Na większości poziomów łańcucha dostaw krajowa żywność i produktów zbożowych uzupełniana jest importem z krajów UE oraz importem z tzw. krajów trzecich. Część produkcji zbóż i przetworów jest eksportowana bezpośrednio przez producentów zbóż i przetworów zbożowych oraz przez firmy pośredniczące zajmujące się przechowywaniem i obrotem hurtowym ziarna i przetworów zbożowych. Komisja Europejska w imporcie zbóż i przetworów zbożowych z krajów trzecich utrzymuje cła przywózowe. Pewne ilości importu zbóż i przetworów zbożowych w ramach tzw. kontyngentów przywózowych z krajów trzecich są zwolnione z ceł. Dotyczy to w szczególności pszenicy durum, określonych asortymentów pszenicy zwyczajnej, czasami żyta, kukurydzy i sorga. Obrót zbożem i przetworami zbożowymi w ramach Unii Europejskiej jest całkowicie zwolniony z ceł przywózowych.

Zbiory i plony zbóż wykazują dużą zmienność w poszczególnych latach produkcji natomiast areal ich uprawy od wielu lat wykazuje względną stabilność. Na wysokość plonów zbóż poza czynnikami typowo agrotechnicznymi bardzo duży wpływ ma pogoda w okresie ich wzrostu, wegetacji oraz zbioru. Zróżnicowanie plonowania zbóż występują również w dużych i małych gospodarstwach oraz w poszczególnych regionach uprawy. Od dłuższego czasu ze względu na znaczny postęp w zakresie technologii ich uprawy oraz znaczny postęp w agrotechnice obserwuje się tendencję wzrostową w plonowaniu zbóż.

Jak wynika z danych IERiGŻ², w 2022 r. średnie plony zbóż wyniosły 4,95 t/ha i były o 6,6% wyższe od notowanych w poprzednim roku i o 17,7% wyższe od średniej z lat 2017–2021. Wzrost plonów wynikał z dobrego przezimowania oraz korzystnych warunków wzrostu i rozwoju roślin w okresie później wiosny i wczesnego lata. Wyższe plony wystąpiły na przeważającym obszarze kraju, w tym szczególnie w województwach: warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, łódzkim, świętokrzyskim, podlaskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim i małopolskim (wzrost od 10,9 do 23,5%).

Spadek plonów zanotowano w województwach lubelskim, dolnośląskim, lubuskim i podkarpackim (od 0,8 do 6,2%). Warunki agrometeorologiczne w okresie przedzimowym sprzyjały wy- konaniu uprawek poźniowych i przygotowaniu gleby do siewu ozimin, które w większości wysiano w optymalnych terminach. Faza krzewienia rozpoczęła się w listopadzie, a dobowe wahania temperatury sprzyjały procesom hartowania się roślin. W okresie zimy nie było nasilenia niekorzystnych zjawisk pogodowych, które na większą skalę mogłyby zagrozić oziminom. Według IUNG-PIB³ na 31 maja 2022 r. 4,4% areалу zbóż ozimych i 8,2% areалу zbóż jarych było zagrożone suszą. Obszary te koncentrowały się na Pomorzu, Warmii i Mazurach oraz w mniejszym stopniu na pograniczu Mazowsza i Wielkopolski.

W czerwcu, zgodnie z informacją Spark Polska, rosły obawy o kondycję zasiewów, przede wszystkim na północy i zachodzie oraz lokalnie w centrum kraju w związku z brakiem wystarczających opadów deszczu, które szczególnie degradują kondycję zbóż jarych. Susza

² IERiGŻ, rynek zbóż – stan i perspektywy, czerwiec 2023 r.

³ https://susza.iung.pulawy.pl/mapy/2023,01,Zb_jar/

meteorologiczna nie odpuszcza, a ostatnie w większości punktowe opady deszczu wydatnie nie poprawiły warunków wilgotnościowych na północy kraju

Kondycja zasiewów zbóż ozimych wiosną 2023 r. była nieznacznie lepsza niż przed rokiem. W I dekadzie maja 2023 r. stan plantacji ozimin oceniano na 3,9 stopnia kwalifikacyjnego wobec 3,8 w analogicznym okresie poprzedniego roku. Również stan plantacji zbóż jarych był lepszy niż wiosną 2022 r. (3,6–3,7 stopnia kwalifikacyjnego wobec 3,5 rok wcześniej).

Średnia wysokość plonów zbóż w 2023 r. może wynieść około 4,7–4,9 t/ha, czyli o 1,1–5,1% mniej niż w 2022 r., aczkolwiek zdecydują o tym warunki agrometeorologiczne w dalszej części okresu wegetacji, szczególnie opady w na przełomie wiosny i lata (czerwiec 2023 r.). Jeżeli okres bez opadów przedłuży się, to plony zbóż będą do 15% niższe od prognozowanych.

Z szacunków IERiGŻ wynika, że w 2022 r. zbiory zbóż wyniosły 35,6 mln t, czyli o 3% więcej niż w poprzednim roku. Było to wynik minimalnie lepszy niż dotychczasowy rekord z 2020 r. W stosunku do średniej z lat 2017–2021 było to więcej o 11,9%. Zbiory zbóż podstawowych i mieszanek wyniosły 26,9 mln t, tj. o 0,3% mniej niż w poprzednim roku, ale o 4,4% więcej od średniej z okresu 2017–2021. W 2023 r. zbiory zbóż przewiduje się na ponad 34 mln t, czyli o około 4% mniej niż w 2022 r., ale o 6,1% więcej niż średnio w okresie 2018–2022. W warunkach niewielkiego ograniczenia areалу uprawy o spadku zdecyduje umiarkowany spadek plonów (o ok. 4%). Jeżeli wiosenna susza przedłuży się, zbiory mogą być niższe od ubiegłorocznych o 10–15%.⁴

Krajowy popyt zbóż to przede wszystkim zużycie na celną paszową oraz zużycie na cele konsumpcyjne. W ostatnich latach obserwuje się wzrost zużycia zbóż na cele przemysłowe. Krajowe zużycie w sezonie 2022/23 IERiGŻ szacuje na 25,2 mln t, tj. na poziomie z poprzedniego sezonu. Zdaniem ekspertów eksport może zwiększyć się o blisko 37% do rekordowych 12,6 mln t i dlatego rozchody ogółem (zużycie krajowe i eksport) są szacowane na 37,8 mln t (wzrost o 10,1%). Pomimo tego na koniec sezonu dojdzie do dalszego wzrostu stanu zapasów (9,0 mln t wobec 6,5 mln t rok wcześniej), co stanowić będzie 35,9% rocznego zużycia zbóż wobec 25,8% w poprzednim sezonie. Należy jednak nadmienić, że ponad 40% zapasów zbóż charakteryzuje się ograniczoną mobilnością. Są to bowiem zboża paszowe (głównie owies, mieszanki oraz pszenżyto), niewchodzące do obrotu rynkowego (lub wchodzące w relatywnie niewielkim stopniu), przeznaczone na spասanie sposobem gospodarskim. Znaczna część zapasów (ok. 65%) znajduje się w gospodarstwach rolnych. Jeżeli sprawdzą się prognozy zbiorów, w sezonie 2023/24 na krajowym rynku zbóż podaż bieżąca nadal będzie znacznie przewyższała zużycie krajowe.⁵

Istotnym elementem popytu na zboża w Polsce do 2016 roku był eksport który w 2016 roku stanowił ponad 20% zbioru zbóż. Po akcesji Polski do UE w naszym kraju można wyróżnić dwa regiony w których odbywa się eksport i import. Polska południowo wschodnia to rejon importowy zbóż. Niewielka odległość od sąsiednich krajów: Ukrainy, Słowacji Węgier oraz rozdrobnione gospodarstwa rolne to zasadnicze czynniki, które są powodem dość dużych zakupów zbóż za granicą w tym regionie. Region Polski południowo zachodniej to rejon eksportowy do czego predestynuje go skoncentrowana struktura gospodarstw rolnych oraz łatwy dostęp do infrastruktury eksportowej oraz bliskość do zachodnich granic państwa. W latach 2017 i 2018 nastąpił znaczny regres w eksporcie zbóż. Eksport w roku gospodarczym

4 IERiGŻ, rynek zbóż – stan i perspektywy, czerwiec 2023 r.

5 IERiGŻ, rynek zbóż – stan i perspektywy, czerwiec 2023 r.

2017/2018 wyniósł tylko 3,71 mln ton a w roku 2018/2019 - 3,56 mln ton wobec 6,16 mln ton w roku gospodarczym 2016/2017 tj. o 2,46 mln ton mniej (40%). Sezon eksportowy 2019/2020 to bardzo udany sezon eksportowy dla Polski. W całym sezonie 2019/2020 eksport drogą morską wyniósł rekordowe 3990 tys. ton wobec 1774 tys. ton wyeksportowanych w sezonie poprzednim. Z tej wielkości eksport pszenicy wyniósł ponad 3393 tys. ton (wobec 1386 tys. ton w sezonie 2018/2019), żyta 148 tys. ton, pszenżyta 146 tys. ton, jęczmienia 29 tys. ton a kukurydzy 269 tys. ton wobec 180 tys. ton wyeksportowanych w poprzednim sezonie. W okresie pierwszych dziewięciu miesięcy sezonu 2022/23 (lipiec 2022– marzec 2023) eksport ziarna zbóż i przetworów zbożowych wyniósł 9,2 mln t (w masie produktu) i w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego sezonu wzrósł o 32,3%. Jego wartość zwiększyła się jeszcze dynamiczniej (o 49,5% do 5,5 mld EUR). Z danych Sparks Polska⁶, udostępnionych przez Izbę Zbożowo-Paszową, wynika, że w całym sezonie 2022/23, całkowity eksport pszenicy z Polski będzie rekordowy i wyniesie 5,4-5,5 mln ton. Eksport kukurydzy może wynieść ok. 4,3-4,4 mln ton. W samym czerwcu 2023 r. eksport zbóż drogą morską okazał się ponownie rekordowy i wyniósł 936 tys. ton.

Według amerykańskiego ministerstwa rolnictwa (USDA)⁷, aktualizacje globalnych prognoz dotyczących pszenicy w sezonie 2023/2024 w porównaniu z poprzednim miesiącem zmniejszają dostawy, zwiększają konsumpcję, zmniejszają eksport oraz zmniejszają zapasy.

- Dostawy zostały zmniejszone o 0,9 mln ton do 1,066 mld ton, ponieważ niższa światowa produkcja wynosząca 796,7 mln ton jest częściowo równoważona przez większe początkowe zapasy. Produkcja jest ograniczona głównie w UE, Argentynie i Kanadzie i jest tylko częściowo równoważona wzrostem w USA i Pakistanie.
- Produkcja w UE została obniżona o 2,5 mln ton do 138 mln ton, ponieważ trwająca susza zmniejsza perspektywy plonów przede wszystkim w Niemczech, Hiszpanii, Francji i we Włoszech.
- Prognoza produkcji pszenicy w Argentynie została zmniejszona o 2,0 mln ton do 17,5 mln w oparciu o zrewidowane rządowe szacunki dotyczące powierzchni zasiewów. Susza w niektórych częściach Alabamy i Saskatchewan obniża produkcję w Kanadzie o 2,0 mln ton do 35,0 mln.
- Przewiduje się, że światowy handel spadnie o 1,0 mln ton do 211,6 mln, ponieważ niższy eksport z Argentyny i Kanady zostanie tylko częściowo zrekompenzowany przez większy eksport z Rosji.
- Światowa konsumpcja wzrosła o 3,3 mln ton do 799,5 mln ton, głównie dzięki zwiększonemu zużyciu pszenicy na cele paszowe w Chinach, gdzie deszcze podczas zbiorów, zwłaszcza w prowincji Henan, pogorszyły jakość pszenicy do celów spożywczych.
- Prognozowane światowe zapasy końcowe 2023/2024 zostały obniżone o 4,2 mln ton do 266,5 mln ton i byłby to czwarty z rzędu roczny spadek.

Według USDA, globalna produkcja zboża paszowego w sezonie 2023/2024 jest prognozowana na 1,513 mld ton o 0,1 mln ton więcej niż miesiąc temu.

- Perspektywy dla zbóż paszowych w sezonie 2023/2024 w tym miesiącu przewidują nie tylko wyższą produkcję, ale niższe zużycie oraz nieco mniejsze zapasy w porównaniu z poprzednim miesiącem.

6 Sytuacja na rynku krajowym, Sparks Polska Sp. z o.o., czerwiec 2023 r.

7 United States Department of Agriculture, Grain: World Markets and Trade, <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/grain.pdf>

- Światowa produkcja kukurydzy prognozowana w lipcu na 1,224 mld ton jest nieznacznie wyższa, przy zwiększeniu areалу w Kanadzie i na Ukrainie, który został częściowo zrównoważony przez zmniejszenie areálu w UE. W sezonie 2022/23 produkcja kukurydzy w Brazylii została zwiększona, ale na podstawie dotychczasowych wyników zbiorów obniżona w Argentynie.
- Zagraniczna produkcja jęczmienia w sezonie 2023/2024 została obniżona, a cięcia w UE i na Ukrainie były częściowo kompensowane przez wzrosty w Argentynie i Maroku.
- Główne zmiany w światowym handlu w sezonie 2023/2024 obejmują większy eksport kukurydzy z Ukrainy, przy większym imporcie do UE. W lokalnym sezonie 2022/2023 rozpoczynającym się w marcu 2023 eksport kukurydzy jest wyższy w Brazylii, ale obniżony w Argentynie.
- Eksport kukurydzy jest również zwiększony w przypadku Ukrainy, Rosji i UE, ale zmniejszony w przypadku USA i Indii.
- Eksport jęczmienia w sezonie 2023/2024 jest obniżony dla UE i Ukrainy, ale zwiększony dla Argentyny. Import jęczmienia i sorgo do Chin wzrasta. Światowe zapasy kukurydzy, wynoszące 314,1 mln ton, wzrosły o 0,1 mln ton.

Malejące spożycie pieczywa w Polsce na przestrzeni lat 2000- 2021 z poziomu około 80 kg/os./rok do poziomu niewiele ponad 40 kg/os./rok wpłynęło na funkcjonowanie piekarstwa w warunkach malejącego popytu na pieczywo ogółem jak również na pieczywo świeże. Rosnące tempo sprzedaży polskiego pieczywa za granicą ze względu jednak na mały jeszcze wolumen, nie daje podstaw do jak na ten moment dynamiczniejszego rozwoju branży. W szczególnej trudnej sytuacji są zakłady rzemieślnicze, które w większości lokują swoje produkty na rynku lokalnym.

Z danych IERiGŻ wynika, że średni poziom cen pieczywa i produktów zbożowych w 2022 r. był o 22,8% wyższy niż w 2021 r. Artykuły zbożowe podrożały w relacji do ogółu towarów żywnościowych i napojów bezalkoholowych, których ceny wzrosły w tym czasie o 21,5%. Najbardziej podrożała mąka pszenna (wzrost cen o 38,8%), kasze i ziarna zbóż (wzrost cen o 34,6%) oraz pieczywo i mąki inne niż pszenna (wzrost cen odpowiednio o 27,0 i 26,4%). Dość duża była stopa wzrostu cen makaronów (o 20,5%), pizzy i innych półproduktów mącznych (o 19,1%), a także pozostałych wyrobów piekarskich (o 18,7%). Najmniejszy był wzrost cen płatków śniadaniowych (o 16,1%).

W 2023 r. dynamika cen detalicznych artykułów zbożowych z miesiąca na miesiąc malała, ale nadal była wyraźnie wyższa niż rok wcześniej. W kwietniu 2023 r., w porównaniu z grudniem 2022 r., łączne ceny pieczywa i produktów zbożowych wzrosły średnio o 6,5%, przy wzroście cen żywności o 6,6% i stopie inflacji 5,7%. Pomimo dużego spadku tempa wzrostu nadal dynamicznie drożały produkty przetworzone – płatki śniadaniowe (o 10,4%), produkty z grupy „Pozostałe” (o 8,6%), pozostałe wyroby piekarskie (o 8,2%) oraz pizzę i inne wyroby mączne (o 6,5%), a także pieczywo (o 5,3%). Ceny produktów o mniejszym stopniu przetworzenia (mąki, pozostałe ziarna zbóż, w tym ryż) wzrosły od 2 do 3%. W dalszej części 2023 r. dynamika cen detalicznych produktów zbożowych będzie nadal malała, co będzie odzwierciedlało spadkowe tendencje na światowych rynkach oraz malejącą dynamikę popytu na krajowym rynku

W 2022 r. odwróciła się tendencja spadkowa w spożyciu pieczywa i przetworów zbożowych. Z badań budżetów gospodarstw domowych wynika, że w okresie trzech kwartałów 2022 r. przeciętne miesięczne spożycie zbóż i przetworów zbożowych wyniosło 5,15 kg na osobę i

było o 0,8% większe niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Zmalało tylko spożycie pieczywa (o 2,6% do 2,6 kg na osobę miesięcznie) i mąk innych niż pszenna. Spożycie ryżu, makaronów, mąk pszennych i pozostałych wyrobów piekarskich wzrosło od 2 do 7%, a spożycie kasz i ziaren oraz płatków śniadaniowych się nie zmieniło.

W ciągu ostatnich pięciu lat sukcesywnie wzrasta w społeczeństwie polskim zainteresowanie zdrowym trybem życia co jednocześnie powoduje korzystne zmiany w zwyczajach żywieniowych. Wzrasta również spożycie pieczywa ciemnego, pieczywa „bio” produkowanego z ziarna pochodzącego z gospodarstw ekologicznych. Dużym zainteresowaniem w ostatnich latach cieszy się pieczywo pochodzące z mąki otrzymywanej z przemiału zbóż należących do grupy prastarych roślin a więc orkiszu, samopszy i płaskurki.

1.2 Analiza sytuacji na rynku zbóż

„W sezonie 2022/23 bieżąca podaż ziarna ze zbiorów w 2022 r. przewyższała krajowe zużycie o około 10,3 mln t (9,4 mln t nadwyżek w poprzednim sezonie). Zatem był to drugi z rzędu sezon, który rozpoczął się z bardzo dużymi nadwyżkami wewnętrznymi. Zapasy początkowe oszacowano na około 6,5 mln t wobec 3,4 mln t na początku sezonu 2020/21. Z tego powodu krajowa podaż zbóż w sezonie 2022/23 wzrosła o 10,8% do 41,9 mln t. Zmalała podaż krajowa tylko owsa i mieszanek (spadek o 16,6%) oraz jęcz- mienia (spadek o 0,6%), a pozostałych zbóż wzrosła, w tym pszenicy o 17,2% i kukurydzy o 17,3%.

W końcu sezonu 2021/22, po agresji Rosji na Ukrainę, ceny zbóż na światowych rynkach wzrosły do nienotowanych wcześniej wartości. W tym okresie również na krajowym rynku ceny zbóż osiągnęły historycznie wysoki poziom. W poprzednich latach pandemia COVID-19 wywołała wzmożony popyt na zboża, szczególnie w krajach importerskich, a w końcu sezonu 2021/22 wojna w Ukrainie spowodowała znaczne zmniejszenie światowej podaży eksportowej i poważne obawy o dostępność ziarna na światowych rynkach. W wyniku tego, światowe ceny dynamicznie rosły, a ceny na rynku krajowym dostosowywały się do tej tendencji. Ponadto mniejsza podaż zboża z rejonu Morza Czarnego skutkowałą zmianą rynków zaopatrzenia importerów na inne kraje (przed otwarciem korytarza humanitarnego przez Morze Czarne), w tym na UE i Polskę, co stanowiło dodatkowy czynnik wzrostu cen na krajowym rynku, szczególnie w warunkach osłabienia złotego wobec euro i dolara USA.

W sezonie 2022/23 czynniki fundamentalne miały znacznie mniejszy niż w poprzednich latach wpływ na ceny zbóż, które kształtowały się przede wszystkim pod wpływem sytuacji w rejonie Morza Czarnego. Popyt importowy w Europie Zachodniej był większy niż w sezonie poprzednim. Po otwarciu korytarza humanitarnego przez Morze Czarne ziarno z Europy, w tym z Polski, straciło na konkurencyjności względem dostaw z Rosji i Ukrainy, szczególnie na rynkach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Wobec tego silniejszy był wpływ światowych cen eksportowych na ceny w Polsce, szczególnie w zachodniej i północnej części kraju. Z kolei w południowo-wschodniej części ceny zbóż pozostawały pod silnym wpływem nadmiernego napływu zbóż (szczególnie kukurydzy) z Ukrainy, których duża część została wchłonięta przez krajowych odbiorców. Z tego powodu, ceny na krajowym rynku w drugiej połowie 2022 r. (pszenica, żyto od października, a kukurydza i jęczmień od listopada), po okresie względnej stabilizacji na bardzo wysokim poziomie w okresie żniw, w szybkim tempie malały i na przełomie I i II kwartału 2023 r. spadły poniżej wartości notowanych w analogicznym okresie poprzedniego sezonu. Było to szczególnie widoczne w południowo-wschodniej części Polski, gdzie w końcu roku ceny zbóż były do kilkunastu procent niższe

od średniej krajowej. Relacje popytu i podaży na ceny zbóż miały większy wpływ dopiero w drugiej połowie sezonu, kiedy pojawiły się informacje dotyczących zbiorów w 2023 r.

W okresie żniw w 2022 r. na krajowym rynku wystąpił bardzo krótki i niewielki sezonowy spadek cen skupu pszenicy, żyta i jęczmienia, które pomimo tego i tak były znacznie droższe niż rok wcześniej. W porównaniu z cenami sprzed roku ceny tych zbóż w III kwartale 2022 r. były od 70 do ponad 84% wyższe, a ceny kukurydzy o 35–40%. W dalszej części sezonu 2022/23, w ślad za spadkiem cen na światowych rynkach, ceny zbóż w Polsce z miesiąca na miesiąc dynamicznie malały i w kwietniu 2023 r. były od 25 do 32% niższe niż na początku sezonu. Skala spadku cen była jeszcze większa w odniesieniu do cen sprzed roku. W stosunku do kwietnia 2022 r. najbardziej potaniały żyto, pszenica i jęczmień (spadek cen od 32 do 34%). Ceny kukurydzy spadły o 22,4%. Warto jest nadmienić, że polski rynek zbóż był daleki od płynności, na co wpływ miała z jednej strony pasywna postawa oczekujących na wyższe ceny producentów zbóż, a z drugiej strony przetwórcy oraz jednostki zajmujące się handlem i/lub magazynowaniem zbóż przejawiały ograniczony popyt na ziarno krajowe, bowiem zaspokajały swoje potrzeby tańszym ziarnem z Ukrainy lub, mając na uwadze trend spadkowy na rynkach, odwlekały zakupy na krajowym rynku tak długo jak to było możliwe. Taka sytuacja, przy ograniczonym eksporcie w pierwszej połowie sezonu, przyczyniła się do nagromadzenia dużych ilości zapasów, szczególnie u producentów zbóż.

Pomimo spadku notowań miesięcznych średnie ważone ceny zbóż w okresie lipiec 2022–kwiecień 2023 (10 miesięcy sezonu 2022/23) były nadal znacznie wyższe niż w analogicznym okresie poprzedniego sezonu. Ceny jęczmienia i żyta wzrosły odpowiednio o 47,8 i 36,5% do 1275 i 1180 PLN/t. Kukurydza podrożała o 25,2% do 1159 PLN/t, a pszenica o 21,2% do 1400 PLN/t.

Na przełomie sezonów 2022/23 i 2023/24 nadal utrzymują się różnice w cenach zbóż pomiędzy rynkiem polskim a rynkami Europy Zachodniej, szczególnie niemieckim i francuskim. Należy jednak zaznaczyć, że są one mniejsze niż w poprzednich latach, ale jednocześnie na tyle duże, by umożliwić eksport na tradycyjne unijne rynki eksportowe w krajach trzecich (Bliski Wschód, Afryka Północna), czy do Niemiec lub innych krajów unijnych w Europie Zachodniej i Skandynawii. Aczkolwiek ziarno z Rosji i Ukrainy stanowi dużą konkurencję, co szczególnie w pierwszych miesiącach po udrożnieniu Morza Czarnego ograniczało eksport z Polski.

W sezonie 2023/24 ceny zbóż będą prawdopodobnie utrzymywały się na poziomie znacznie niższym od notowanego w pierwszej połowie sezonu 2022/23. W odróżnieniu od sezonu poprzedniego wsparcie dla cen będzie stanowił rynek pszenicy, gdzie sytuacja w bilansie będzie bardziej napięta. W okresie ostatnich 18 miesięcy poziom zapasów światowych był znacznie niższy od notowanego wcześniej, co skutkowało wzrostem zmienności i problemami z zakresu bezpieczeństwa żywnościowego. W ostatnich miesiącach wysokie, wskutek prowadzonych działań zbrojnych w Ukrainie, ceny zbóż i ich zmienność zmalały do poziomu sprzed wojny. Jednakże zmienność cen nadal jest większa od wieloletniej średniej, co wskazuje w dalszym ciągu na duży stopień niepewności uczestników rynku co do możliwego rozwoju sytuacji rynkowej. Zatem czynniki natury geopolitycznej zarówno te oddziałujące (wojna w Ukrainie), jak i potencjalne (Chiny–Tajwan), nadal będą miały stosunkowo duży wpływ na ceny zbóż. Dużo będzie też zależało od warunków pogodowych w Ameryce Południowej, szczególnie od skali trwającej suszy w Argentynie. Podaż eksportowa zbóż z portów Morza Czarnego (oprócz możliwych zakłóceń związanych z

działaniami zbrojnymi) będzie z pewnością mniejsza z tytułu spadku zbiorów w Rosji i przede wszystkim w Ukrainie”⁸.

Polska jest ważnym producentem zbóż w UE-27 (3-cim producentem zbóż po Francji, która produkuje 60 – 65 mln ton oraz Niemczech, których produkcja to 40-43 mln ton). Produkcja zbóż ogółem (bez prosa, gryki i pozostałych zbożowych) w roku 2020 to rekordowe 35,3 mln ton. Nieco mniej, lecz również wysokie zbiory odnotowano w 2021 roku, które szacuje się na poziomie 34,4 mln ton. Jednocześnie prognozy dla roku 2022 to 33,3 mln ton.

Najważniejsze kierunki wykorzystania zbóż w Polsce:

- zużycie paszowe to około 15 - 17 mln ton, w tym wykorzystanie w produkcji pasz przemysłowych wynosi około 6,6 mln ton, a bezpośrednie wykorzystanie w gospodarstwach przez rolników to 9 – 10 mln ton, na cele spożywcze (pieczywo, ciastka, kasze, makarony) 4,5-4,7 mln ton zbóż (3,8 mln ton pszenicy i 760 tys. ton żyta dla sezonu 2021/2022) w tym przemysł zbożowo-młynarski zagospodarowuje 3,4 - 3,7 mln ton zbóż w zależności od roku (przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 osób), wykorzystanie w przemyśle piwowarskim, spirytusowym i skrobiowym to 3 mln ton, w tym przemysł skrobiowy 0,95 mln ton, produkcja etanolu 1,3 mln ton, browarnictwo 0,73 mln ton,
- eksport – 7 – 10 mln ton zbóż ogółem w zależności od roku.

Z danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wynika, że powierzchnia zbóż w relacji do spisu z 2010 roku zmalała o 2,8%, niemniej jednak zmiany pomiędzy poszczególnymi gatunkami były znacznie większe. Zwiększyła się powierzchnia kukurydzy na ziarno prawie trzykrotnie, pszenicy o 10,4% i pszenżyta o 4,4%, a pozostałych zbóż zmalała, w tym najbardziej mieszanek o 46,3%, jęczmienia o 30,7%, żyta o 20,7% oraz owsa o 13,4%. W strukturze powierzchni zasiewów zbóż nadal dominowały oziminy z udziałem 60,9%.

Z danych GUS wynika, że pod zbiory w 2022 roku zbóż ozimych zasiano ok. 4,6 mln ha, tj. nieco więcej niż rok wcześniej, z tego: pszenicy ozimej zasiano ponad 2,1 mln ha, żyta ponad 0,8 mln ha, pszenżyta ozimego ok. 1,2 mln ha, a jęczmienia ozimego ok. 0,3 mln ha. Jednocześnie przezimowanie ozimin w całym kraju było na podobnym poziomie co w roku ubiegłym czyli praktycznie bez strat. Ogólna powierzchnia zbóż pod zbiory w 2022 roku prognozowana jest na poziomie 7,38 mln ha, w tym pszenicy 2,4 mln ha, żyta 0,76 mln ha i kukurydzy 1,0 mln ha. Zbiory ogółem prognozowane są na poziomie 33,3 mln ton (z gryką i prosem 34,4 mln ton), w tym pszenicy 11,99 mln ton, żyta 2,47 mln ha i kukurydzy 6,8 mln ton.

Analizując szerzej prognozy dla rynku zbóż w sezonie gospodarczym 2022/23 (1 lipiec 2022 – 30 czerwiec 2023) należy wskazać, jak podaje IERiGŻ, przy utrzymaniu się dotychczasowych prognoz, w analizowanym sezonie na krajowym rynku zbóż, podaź bieżąca nadal będzie wyraźnie przewyższała zużycie krajowe. Podaż całkowita może być o 1,6% większa niż w sezonie 2021/22.

Pod względem kosztów uprawy zbóż, zarówno w sezonie 2022/2023 jak i 2023/24 głównym czynnikiem kosztotwórczym są i będą wysokie ceny nawozów, szczególnie azotowych.

Obecna sytuacja na rynku zbóż determinowana jest również przez konflikt zbrojny w Ukrainie. Konflikt ten przyczynił się znacząco do wzrostu środków do produkcji rolnej, a także wpływa na sytuację podażowo-popytową głównie na rynku zbóż. Do momentu

⁸ IERiGŻ, rynek zbóż – stan i perspektywy, czerwiec 2023 r.

wybuchu wojny w Ukrainie, Polska miała minimalną wymianę handlową zbożami z tym krajem. W 2021 sprzedano na Ukrainę jedynie 200 ton pszenicy a zaimportowano 3,1 tys. ton. W przypadku kukurydzy eksport to 26 ton a import 6,2 tys. ton. Były to minimalne wielkości, gdyż w tym samym roku eksport ogółem pszenicy z Polski szacowany jest na poziomie 3,6 mln ton. Równie niewielką wymianę handlową zbożami odnotowano w przypadku Federacji Rosyjskiej. 28 kwietnia Komisja Europejska z Bułgarią, Węgrami, Polską, Rumunią i Słowacją podjęła decyzję w sprawie zakazu importu ukraińskich produktów rolno-spożywczych. Weszła ona w życie od 2 maja. Zgodnie z nim nie można swobodnie dopuszczać do obrotu ukraińskich nasion: pszenicy, kukurydzy, rzepaku i słonecznika. Natomiast nadal mogą one przejeżdżać w tranzycie przez piątkę wspomnianych państw. Obecne regulacje mają obowiązywać do 15 września.

1.3 Spożycie

W ciągu ostatnich lat nastąpiły widoczne zmiany w sposobie odżywiania się Polaków. Znaczna część społeczeństwa przykłada coraz większą uwagę do świadomego, zdrowego planowania i przygotowywania posiłków oraz do swoich nawyków żywieniowych. Polacy są coraz uważniejszymi konsumentami, a zdrowie jest dla nich jedną z najwyższych wartości. Przedsiębiorstwa przemysłu piekarskiego funkcjonują w trudnych warunkach, gdyż od wielu lat maleje krajowy popyt na pieczywo, o czym świadczy spadek jego spożycia w gospodarstwach domowych (w ostatnich sześciu latach średnio o 4,2% rocznie). W 2015 r. statystyczny Polak zjadał rocznie niecałe 45 kg pieczywa, a z danych za I półrocze 2016 r. wynika, że było to tylko 42,5 kg. Szacuje się, że obecnie spożycie pieczywa i wyrobów piekarskich w Polsce spadło poniżej 45 kg na osobę rocznie. Przyczyn spadku konsumpcji od dawna upatruje się przede wszystkim w zmieniających się nawykach żywieniowych i różnych modach w zakresie diety.

Według wstępnych danych GUS, w 2021 r. produkcja świeżego pieczywa w naszym kraju wzrosła o 1,5% r/r. Było to jednak raczej odreagowanie po bardzo słabym z powodu pandemii COVID-19 roku 2020 (niekorzystny wpływ restrykcji sanitarnych i czynników psychologicznych na konsumpcję żywności świeżej i niepaczkowanej, w tym pieczywa – w rezultacie spadek produkcji tego ostatniego o 6% r/r). Z punktu widzenia producentów trend spadkowy spożycia można uznać za poważne wyzwanie o charakterze długoterminowym, zmuszające ich do ciągłego monitorowania preferencji konsumentów i dostosowywania oferty. Szczególnie dotkliwie spadkowy trend spożycia pieczywa może być odczuwalny w okresach ogólnie niesprzyjających warunków rynkowych, takich jak obecny wzrost w zasadzie wszystkich kosztów działalności – kurczący się systematycznie rynek utrudnia w takim otoczeniu przeliczanie wzrostu kosztów na ceny wyrobów.

1.4 Handel zagraniczny

Z danych IERGiŻ wynika, że „w sezonie 2021/22 wyniki polskiego handlu zagranicznego ziarnem zbóż pogorszyły się pod względem wolumenu przy jednoczesnej poprawie w ujęciu wartościowym. Złożyło się na to kilka decydujących czynników, zarówno o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym. Po pierwsze zbiory były nieco niższe, co ograniczało podaż eksportową. Po drugie sytuacja na globalnym rynku, zarówno cenowa, jak i popytowa, mocno wspierała wywóz. Po trzecie obserwowana od drugiego półrocza 2021 r. deprecjacja złotówki wobec dolara amerykańskiego, a także wobec euro, zachęcała do eksportu.

Kluczowa dla polskiego handlu zagranicznego była oczywiście wojna w Ukrainie i decyzja UE o zawieszeniu ceł i kontyngentów ilościowych na import produktów rolno-spożywczych z tego kraju. Ze względu na położenie geograficzne i ograniczenie w handlu drogą morską (Rosjanie zajęli porty w basenie Morza Czarnego) Polska stała się jednym z głównych szlaków transportowych dla ukraińskich zbóż. Dlatego też dynamicznie wzrósł import zbóż, co jednocześnie pozwoliło na intensyfikację wywozu. Głównie ze względu na możliwości przeładunkowe polskich portów (które stały się jednym z głównych kanałów wywozu importowych z Ukrainy zbóż) część sprowadzonych z Ukrainy zbóż została w Polsce, przyczyniając się zwłaszcza na ścianie wschodniej kraju do nadpodaży ziarna i spadku jego cen. Sytuacja ta miała kluczowy wpływ na wyniki handlu zagranicznego w sezonie 2022/23 (lipiec/czerwiec). Zbiory zbóż w 2022 r. były nieco wyższe w relacji rocznej, przy czym wyraźnie wzrosła podaż pszenicy i kukurydzy. W okresie lipiec 2022 – marzec 2023 r. aż 83,8% przywozu zbóż do Polski stanowiły zakupy z Ukrainy. W ukraińskim imporcie dominowała pszenica i kukurydza. Dodatkowo zboża zaczęły tanieć na świecie ze względu na prognozy poprawy globalnego zaopatrzenia w ziarno. Kumulacja tych czynników zaowocowała z jednej strony spadkiem cen w kraju i protestami rolników (nie tylko w Polsce), z drugiej znaczną poprawą dodatniego salda obrotów handlowych ziarnem.

Część krajów unijnych, zwłaszcza tych graniczących z Ukrainą, alarmowało, że nadpodaż bezcełowych produktów z Ukrainy zaburza ich wewnętrzny rynek. Powodem takiej sytuacji są ograniczone możliwości przepustowe kolei i bałtyckich portów, a także nieuczciwe praktyki, jak wykorzystanie zboża technicznego na cele paszowe. Komisja Europejska przyznała rację tym głosom i zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2023/739 z 4 kwietnia 2023 r. przyznała 56,3 mln EUR nadzwyczajnego wsparcia dla producentów zbóż i nasion oleistych z Polski, Bułgarii i Rumunii, z czego 29,5 mln EUR przypadło Polsce. Nie rozwiązało to jednak problemów, a sytuację zaogniły rozmowy dotyczące wydłużenia o rok zawieszenia ceł i zniesienia kontyngentów importowych na niektóre produkty z Ukrainy (wprowadzono je w czerwcu 2022 r., zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/870 o tymczasowej liberalizacji handlu z Ukrainą²⁵). W połowie kwietnia Polska (a także inne kraje członkowskie, jak Słowacja czy Węgry) wprowadziła zakaz importu z Ukrainy, który szybko został zastąpiony przepisami o tranzycie ukraińskich towarów. Jednak w opinii wielu prawników Polska jako członek UE scedowała swoje prawa do polityki handlowej na rzecz UE i nie może wprowadzić takiego zakazu sama. Kraje członkowskie osiągnęły jednak 28 kwietnia 2023 r. porozumienie w sprawie przedłużenia na kolejny rok bezcełowego importu z Ukrainy, a w przepisach pojawiły się wyjątki. Od 2 maja do 5 czerwca 2023 r. z bezcełowego importu do UE został wyłączony przywóz pszenicy, kukurydzy, rzepaku i słonecznika do Polski, Węgier, Bułgarii, Słowacji i Rumunii. Te środki przejściowe zostały wydłużone do 15 września 2023 r., choć państwa wnioskujące domagały się, by obowiązywały do końca roku. Zakaz importu do państw przyfrontowych spotkał się z ostrą krytyką Ukrainy, część państw unijnych wskazywała też, że takie wyłączenie zaburza wolny rynek na terenie UE. Komisja Europejska ma także wygospodarować 100 mln EUR rekompensaty dla „państw przyfrontowych”, z czego Polsce przypadłoby 40 mln EUR. Bruksela ma też wesprzeć reeksport ukraińskiego zboża, które obecnie zalega w przygranicznych krajach.⁹

9 IERiGŻ, rynek zbóż – stan i perspektywy, czerwiec 2023 r.

1.5 Dystrybucja

Łańcuch dostaw żywności integruje ze sobą trzy sektory gospodarki, tj. rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze i dystrybucję. W łańcuchu dostaw żywności istotne znaczenie ma produkcja zbóż, która dostarcza surowiec dla przemysłu spożywczego. Łańcuch dostaw zbóż jest układem, którego podmioty biorą udział w transporcie, przechowywaniu oraz przetwórstwie zbóż. Kolejnym ogniwem łańcucha dostaw jest przetwórstwo wtórne. Powstały tam produkt trafia do dystrybucji, realizowanej przez hurtowników i detalicznych. Relacje na granicach poszczególnych ogniw łańcucha, tj. pomiędzy pierwotnym przerobem a wtórnym przetwórstwem, a także produkcją pasz, hurtem oraz sprzedażą detaliczną, cechują się wysokim stopniem złożoności, który determinowany jest przez specyfikę, różnorodność i wzajemne powiązania poszczególnych segmentów. Przedsiębiorstwa z branży młynarskiej wytwarzają produkty na rynek detaliczny, hurtowy, a także na rzecz wtórnego przetwórstwa. Stronę popytową kanałów dystrybucji tworzą piekarnie, zakłady cukiernicze, hurtownie, a także sieci handlu detalicznego, strona podaźowa zaś obejmuje duże i średnie podmioty przemysłu młynarskiego (70 % podaży), a także firmy młynarskie i makaronowe (25% podaży). Import produktów zbożowo-młynarskich stanowi około 5% udziału w rynku. Handel detaliczny kształtowany jest w dużym stopniu przez sieci sklepów wielkopowierzchniowych, które narzucają warunki realizacji transakcji handlowych. Wynika to z faktu, iż są one największymi odbiorcami produktów zbożowych i dysponują możliwościami finansowymi i potencjałem logistycznym. Ich dominacja przejawia się w kształtowaniu poziomu cen, terminów płatności z uwzględnieniem ich czasowych odroczeń, a także technicznych warunków dostaw. Silną pozycją rynkową w łańcuchu dostaw zbóż odznacza się także przemysł paszowy. Dominują w nim bowiem duże przedsiębiorstwa, które posiadają własne sieci sprzedaży.

Poszczególne ogniwa łańcucha dostaw branży zbożowej charakteryzują się niskim stopniem integracji. Zakres współpracy gospodarstw rolnych między sobą jest niewielki. Ponadto, łańcuch dostaw zbóż cechuje się występowaniem niewielkich i niejednorodnych partii surowca. Jest to skutek rozdrobnienia produkcji.

II Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju branży

Mocne strony:

- Duży potencjał produkcyjny tkwiący w rozproszeniu producentów mąki i pieczywa i małym zakresie specjalizacji, a także możliwości zmian w technologii produkcji itp.,
- Duży potencjał tkwiący w lokalnych rodzimych i spółdzielczych zakładach zajmujących się wytwarzaniem produktów zbożowych.

Słabe strony:

- Rozproszenie producentów, niechęć do prowadzenia inicjatyw społecznych, zarówno na szczeblu lokalnym jak krajowym,
- Brak wiedzy z zakresu prawidłowej ochrony zbóż, prowadzeniu badań, wprowadzaniu integrowanej ochrony roślin, oraz nowych technologii mających na

celu zwiększenie produkcji, obniżenie jej kosztów a w rezultacie poprawę opłacalności produkcji,

- Niski kapitał inwestycyjny w branży,

Szanse:

- Rozwój technologii i produktów wysokojakościowych,
- Duże potencjalnie szanse eksportu na rynki zewnętrzne,
- Zainteresowanie konsumentów spożywaniem produktów zbożowych wysokiej jakości wynikające z tradycji i przyzwyczajęń żywieniowych,
- Zdobywanie certyfikatów jakościowych: ekologia Produkt Rolnictwa Ekologicznego, Chroniona Nazwa Pochodzenia, Chronione Oznaczenie Geograficzne, Gwarantowana Tradycyjna Specjalność, System „Jakość Tradycja”. Produkty rekomendowane przez Radę Promocji Żywności Prozdrowotnej,
- Duży potencjalny popyt wewnętrzny i zewnętrzny na zboża, a zwłaszcza wysokiej jakości zboża konsumpcyjne. Prowadzone badania pomogą rozwiązać problemy agrotechniczne,
- Reaktywacja piekarni oraz młynów,
- Wykorzystanie popytu na zdrowy styl życia,
- Zapotrzebowanie na ekologiczne produkty, powrót do tradycyjnych gatunków zbóż m.in. orkisz, samopsza, płaskurka.

Zagrożenia:

- Zadłużenie wielu producentów i przetwórców,
- Deficyt kapitału na modernizację gospodarstw,
- Dalsze podwyższanie wymagań związanych z zapewnieniem sprzedaży oraz zwiększające się koszty produkcji, związane m.in. z realizacją założeń Europejskiego Zielonego Ładu Komisji Europejskiej w zakresie wprowadzania zmian/wycofywania substancji czynnych,
- Dynamiczny wzrost udziału kapitału zagranicznego w przemysłowej produkcji pieczywa i wyrobów cukierniczych - kosztem firm polskich, przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii,
- Rozwój piekarnictwa przy sieciach handlowych o pieczywa o niskiej jakości,
- Niestabilna sytuacja finansowa oraz coraz mniejsza opłacalności produkcji zbóż i półproduktów,
- Niedobór środków pomocowych – Fundusze Unijne – oczekiwanie na uruchomienie nowej perspektywy wsparcia,
- Napływ dużej ilości i niekontrolowanej jakości ziarna z rynków zewnętrznych (Ukraina).

III Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń rozwoju branży

Należy opisać czy i w jaki sposób operacja przyczyni się do wzmocnienia <u>silnych stron</u> branży	Wzmocnienie małych i średnich gospodarstw rolnych oraz zakładów przetwórczych, analiza ich obszaru działania, mających na celu rozwój i poprawę inicjatyw społecznych w obszarze lokalnym i regionalnym.
Należy opisać w jaki sposób i w jakim zakresie operacja przyczyni się do wyeliminowania <u>słabych stron</u> branży	Docieranie do liderów w branży rolniczej, którzy staną się „narzędziem” poprawy pracy i jakości w gospodarstwach i przedsiębiorstwach. Szerzenie wiedzy i informacji poprzez przystępowanie do organizacji branżowych.
Należy opisać czy i w jaki sposób operacja pomoże wykorzystać zidentyfikowane w analizie <u>szanse</u> dla rozwoju i funkcjonowania branży	Wyżej wymienione operacje mogą doprowadzić do wzrostu popytu na produkty zbożowe oraz w związku z tym na wzrost ich podaży. Zwiększenie produkcji wysokiej jakości podstawowych gatunków zbóż, promocja wyrobów lokalnych, regionalnych i ekologicznych oraz propagowanie wśród konsumentów walorów zdrowotnych produktów zbożowych jako składnika prawidłowego żywienia człowieka.
Należy opisać czy i w jaki sposób operacja przyczyni się do zmniejszenia zidentyfikowanych <u>zagrożeń</u> dla sprawnego funkcjonowania branży	Prowadzenie badań i doświadczeń w zakresie ochrony i odżywiania roślin. Poprawa współpracy pomiędzy nauką, producentami zbóż, przetwórcami a konsumentami produktów zbożowych. Dotacje głównie do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz producentów zbóż i przetworów zbożowych wytwarzających produkty wysokiej jakości. Czynny udział i monitoring w zakresie wprowadzanych lub planowanych projektów ustaw dotyczących ochrony i produkcji zbóż oraz przetworów zbożowych.

IV Problemy

1. Brak wiedzy i świadomości wśród konsumentów dotyczącej jakości produktów, powodujących spadek spożycia produktów zbożowych,
2. Zbyt duże rozproszenie opinii dietetyków, ekspertów w nt. zdrowego stylu życia. Praca w kierunku obalenia mitów żywieniowych np. „Gluten szkodzi zdrowiu”, czy „produkty zbożowe tuczą”, oraz pozytywnego oddziaływania produktów zbożowych na organizm człowieka np. „Dobrze zbilansowana dieta w oparciu o piramidę zdrowego żywienia”, „Dlaczego zboża poprawiają ogólną kondycję zdrowotną”, „Błonnik występujący w zbożach i produktach zbożowych i jego bioaktywne działanie prozdrowotne”,
3. Problemy ze zmiennością warunków atmosferycznych i glebowych – w szczególności problem stepowienia gleb jako konsekwencja wieloletnich niedoborów wody,

4. Problemy związane ze zmiennością podaży-popytu i koniecznością ciągłego dostosowywania do zmiennych wymogów rynkowych – niedobór surowców, inflacja, logistyka, energia, koszty pracownicze
5. Brak wiedzy u producentów zbóż jak i u konsumentów produktów zbożowych,
6. Konkurencyjność na rynku surowców konwencjonalnych i ekologicznych ze względu na ich import.

V Cele strategii

5.1 Określenie celów głównych

1. Rozwój i poprawa inicjatyw społecznych lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich promujących spożycie przetworów zbożowych,
2. Budowanie świadomości oraz edukacja w zakresie produkcji zbóż o wysokich parametrach jakościowych,
3. Edukacja konsumentów pod kątem spożywania jakościowych produktów zbożowych,
4. Wzmocnienie działań promocyjnych dofinansowywanych z FPZZiPZ na terenie RP,
5. Promocja przetworów zbożowych w ramach dużych kampanii oraz podczas wydarzeń, z wykorzystaniem znanych postaci/ekspertów,
6. Promocja potencjału sektora zbożowego poprzez organizację i udział w targach oraz wydarzeniach branżowych,
7. Promocja wybranych grup produktów: pieczywo, wyroby cukiernicze, zboża oraz inne produkty powstałe w wyniku przetwórstwa zbóż z uwzględnieniem strategii od pola do stołu.
8. Prowadzenie badań dotyczących wpływu stosowania środków ochrony roślin na zboża (największe w Europie) i edukacja producentów zbóż w zakresie właściwego ich stosowania, nacisk na jakość produkcji zbożowej,
9. Budowanie pozytywnego wizerunku polskich produktów zbożowych wśród przetwórców, handlowców i konsumentów.
10. Kontynuowanie i wzmacnianie działań promocyjno-informacyjnych na rynkach zagranicznych w tym finansowanie lub współfinansowanie działań promocyjnych i informacyjnych kwalifikujących się do uzyskania na ich realizację wsparcia ze środków UE oraz wzmocnienie pozycji polskich podmiotów gospodarczych i organizacji w UE i na świecie.
11. Prowadzenie prac rozwojowo-analitycznych w zakresie technologii produkcji zbóż w aspekcie polityki ochrony klimatu i zarządzania środowiskiem.
12. Rozwój nowoczesnych narzędzi informatycznych w działaniach upowszechnienia i promocji produkcji i przetwórstwa zbóż.
13. Badania naukowe dotyczące zbóż i przetworów zbożowych m.in. w zakresie hodowli i doskonalenia odmianowego, śladu węglowego i wpływu uprawy na środowisko naturalne, a także opracowanie nowych zastosowań zbóż i przetworów zbożowych, w szczególności na cele spożywcze i paszowe;

5.2 Określenie celów szczegółowych

- Organizacja i udział w konferencjach branżowych, warsztatach, seminariach, targach, szkoleniach producentów, handlowców i przetwórców zbóż,
- Prowadzenie szkoleń zdalnych, z wykorzystaniem nowoczesnych środków masowego przekazu,
- Budowanie świadomości zdrowej diety w oparciu o produkty zbożowe poprzez pokazanie ich właściwości, jakości oraz wpływu na nasze zdrowie,
- Budowanie świadomości na temat konieczności uwzględniania przetworów zbożowych w każdym spożywanym posiłku,
- Walka ze złym PR-em i obalenie mitów na temat „szkodliwości” pieczywa (gluten, przyczyna otyłości) i produktów zbożowych (GMO, zawartość mykotoksyn),
- Kulturowanie rzemieślniczych tradycji wypieku,
- Promocja produktów zbożowych ekologicznych certyfikowanych,
- Promocja produktów zbożowych uczestniczących w systemach jakości oraz ze znakiem Produkt Polski,
- Promocja i budowanie świadomości spożycia produktów opartych o technologię zgodną z nowoczesnymi systemami jakości,
- Tworzenie i wykorzystanie narzędzi informatycznych służących promocji nowych technologii produkcji zbóż i przetworów zbożowych w kontekście wyzwań rynkowych i środowiskowych,
- Badania laboratoryjne, badania jakościowe zbóż i przetworów zbożowych, próby technologiczne i testy nowych form procesowych w projektach pilotażowych, w zakresie innowacyjnego wykorzystania produktów przerobu zbóż na cele spożywcze i paszowe,
- Badania naukowe, ekspertyzy i prace wdrożeniowe dotyczące roślin zbożowych w zakresie hodowli i doskonalenia odmianowego, śladu węglowego i wpływu uprawy na środowisko naturalne, a także opracowanie nowych zastosowań produktów przerobu ziarna zbóż w tym kukurydzy na cele spożywcze i paszowe.

VI Kierunki działań

Działania poszczególnych zadań skierowane będą głównie na rynek krajowy i rynki zagraniczne – eksportowe. –Wzmocnienie działań promocyjnych eksportowych ma poprawić konkurencyjną pozycję Polski na rynkach światowych. Jednocześnie musimy zadbać o spożycie w Polsce – na rynku wewnętrznym. Kulturowanie tradycji regionalnej produkcji np. swojski chleb wypiekany wg tradycyjnych receptur. Wyznaczone cele zostaną osiągnięte dzięki umiejętnie prowadzonej komunikacji, w oparciu o nie zostanie wyznaczony kierunek działań. Komunikacja oparta będzie na edukowaniu grup docelowych, wywołaniu w społeczeństwie szerszego zainteresowania produktami zbożowymi posiłków zawierających pieczywo, kaszę, mąki, makarony. Edukacja skierowana do producentów pod kątem wprowadzania technologii upraw mających na celu produkcję zdrowych zbóż, pomniejszeniu kosztów produkcji a w rezultacie zwiększanie jej opłacalności oraz uczestnictwo w systemie

jakości. Ponadto zwiększenie eksportu naszych produktów poprzez m.in. realizację zadań o zasięgu ponadregionalnym ponad krajowym związanych z promocją polskiego sektora zbożowego. Większy wpływ produktu na gospodarkę krajową. Dodatkowo organizacja konferencji naukowych i seminariów promujących polskie zboże i otrzymywaną z niego mąkę o wysokich walorach fizyko – chemicznych z przeznaczeniem na produkcję pieczywa na kwasach i drożdżach. Wspomagać będą media oraz wydawnictwa fachowe – podręcznik dla szkół zawodowych, album o pieczywie, itp.

VII Grupy docelowe

Działania komunikacyjne w ramach zadań będą skierowane do następujących grup – do grupy bezpośredniej producentów zbóż, konsumentów oraz do grupy pośredniej – czyli przetwórców, handlowców, sektor turystyczno - gastronomiczny, pośredników rynku oraz mediów za pośrednictwem, których komunikat będzie trafiał do bezpośrednich grup docelowych. Media będą pełniły funkcję „przekaznika” informacji. Media np. prasa, radio, tv, internet. Liderzy grup, autorytety w branży będą ściśle współpracowały z poszczególnymi odbiorcami działań.

VIII Kanäle komunikacji/ Plan działań marketingowych

Aktywności kierowane do poszczególnych grup różnić się będą w zakresie wybranych kanałów i narzędzi oraz stworzą konieczność dostosowania przekazu do grupy odbiorców – tzw. profilowanie komunikacji.

IX Monitoring i Ewaluacja/ System oceny projektów

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polega na stałej i ciągłej obserwacji, systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian. Monitoring realizacji Strategii ma na celu uzyskanie informacji na temat wykonania planowanych działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na osiągnięcie rezultatów. Ewaluacja natomiast ma na celu uzyskanie informacji czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy i w jakim stopniu pozwoliły one na realizację celów Strategii. Ewaluacja zakłada doskonalenie działań podejmowanych w ramach Strategii, informację o efektach wdrażania Strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją, wzrost jakości Strategii, a także pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie Strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami. Postępy w realizacji Strategii będą na bieżąco monitorowane przez Komisję Zarządzającą Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych, odpowiedzialną za wdrażanie i realizację Strategii. W przypadku stwierdzenia potrzeby bardziej wnikliwej analizy realizowanych zadań, osobnym zarządzeniem może zostać powołany przez Komisję Zarządzającą Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych - Zespół Monitorujący Strategię, który na bieżąco będzie dokonywał kontroli realizowanych zadań.

Jednym z podstawowych instrumentów umożliwiających przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji oraz uzyskanie wiarygodnych wyników będą wskaźniki pomiaru osiągnięć celów wytyczonych przez Strategię. Wskaźnik może być zdefiniowany jako pomiar celu, który ma

zostać osiągnięty, zaangażowanych środków, otrzymanego efektu, miernika jakości lub zmiennej wynikającej z kontekstu. Wskaźnikami oceny monitorowania celów ogólnych i szczegółowych Strategii będą np.:

- wymierne ilości podjętych zadań promocyjnych,
- ilość zaangażowanych osób (podmiotów) w realizację zadań,
- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję przetworów zbożowych,
- liczba powstałych doniesień naukowych, publikacji w czasopiśmie, folderów itp.,
- udostępniona liczba baz danych oraz dedykowanych narzędzi informatycznych.

W każdym realizowanym zadaniu zostaną zidentyfikowane wskaźniki, przed rozpoczęciem realizacji - zaplanowane, na końcu - osiągnięte. Każde zadanie powinno zostać podsumowane raportem pisemnym, przekazywanym Komisji Zarządzającej.

X. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi

Współpraca z:

- uczelniami wyższymi i instytucjami,
- resortem rolnictwa,
- przedstawicielami branży oraz grupami producenckimi w celu wypracowania wspólnego stanowiska działań w obszarze rolnictwa,
- organizacjami konsumenckimi,
- placówkami oświatowo - wychowawczymi oraz pozostałymi instytucjami związanymi z sektorem żywienia i żywności.

XI. Wnioski

(podział % dofinansowania w 2024 r. na konkretne cele Ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych z uwzględnieniem celów Strategii)

Dział zboża/produkty zbożowe 50%

Dział piekarniczo - cukierniczy 50%

Środki mogą być przesuwane w zależności od charakteru składanych wniosków.

Projekty będą oceniane wg:

- zgodności z celami strategii,
- zgodności z planem działań marketingowych.

Kryteriami wyboru będą:

- zasadność poniesionych kosztów,
- efektywność finansowa,
- innowacyjność,
- pomysłowość,
- prognozowana skuteczność działań promocyjnych,
- celowości i realności planowanych działań

XII. Wizja strategiczna

- należy opisać krótko jak będzie wyglądała sytuacja branży za rok i 3 lata – wizerunek, pozycja rynkowa produktów, organizacja itp.

Proponowana strategia ma na celu wypracowanie takich mechanizmów na rynku, które pozwolą branży:

- z łatwością podejmować decyzje o sposobie i formie uprawy zbóż, która w efekcie przyniesie zdrowy i duży plon z najlepszymi parametrami jakościowymi,
- zwiększyć szanse na opłacalność produkcji a tym samym poprawę jakości zdrowego stylu życia Polaków oraz wzmocnienie rodzinnych, tradycyjnych gospodarstw i lokalnych firm przetwórstwa zbożowego,
- rozwijać inicjatywy społecznych w regionach,
- promocję polskiego produktu, w tym podczas targów i wystaw branżowych o zasięgu, lokalnym, krajowym i ponad regionalnym,
- uświadamiać konsumentów o wartościach produktów zbożowych, o jakości i zdrowym stylu życia, wykluczenie mitów żywieniowych,
- zwiększyć produkcję zbóż jak i produkcję zwierzęcą małych gospodarstw,
- reaktywować zakłady przetwórstwa zbożowego, w których uruchomiona zostanie produkcja o zakładanej w strategii jakości,
- zwiększyć ilość szkoleń skierowanych do producentów.